

ZALECENIE RADY**z dnia 14 lipca 2023 r.****w sprawie krajowego programu reform Chorwacji na 2023 r., zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Chorwację programu stabilności na 2023 r.**

(2023/C 312/11)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 121 ust. 2 i art. 148 ust. 4,

uwzględniając rozporządzenie Rady (WE) nr 1466/97 z dnia 7 lipca 1997 r. w sprawie wzmocnienia nadzoru pozycji budżetowych oraz nadzoru i koordynacji polityk gospodarczych ⁽¹⁾, w szczególności jego art. 5 ust. 2,

uwzględniając zalecenie Komisji Europejskiej,

uwzględniając rezolucje Parlamentu Europejskiego,

uwzględniając konkluzje Rady Europejskiej,

uwzględniając opinię Komitetu ds. Zatrudnienia,

uwzględniając opinię Komitetu Ekonomiczno-Finansowego,

uwzględniając opinię Komitetu Ochrony Socjalnej,

uwzględniając opinię Komitetu Polityki Gospodarczej,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 ⁽²⁾, którym ustanowiono Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (zwany dalej „Instrumentem”), weszło w życie w dniu 19 lutego 2021 r. Instrument zapewnia państwom członkowskim wsparcie finansowe służące realizacji reform i inwestycji, co pociąga za sobą impuls fiskalny finansowany przez Unię. Zgodnie z priorytetami europejskiego semestru Instrument przyczynia się do inkluzywnej odbudowy gospodarczej oraz do wdrażania zrównoważonych i pobudzających wzrost gospodarczy reform i inwestycji, w szczególności reform i inwestycji, których celem jest promowanie zielonej i cyfrowej transformacji oraz zwiększenie odporności gospodarek państw członkowskich. Pomaga również wzmocnić finanse publiczne oraz pobudzić wzrost gospodarczy i tworzenie miejsc pracy w średnim i długim okresie, a także zwiększyć spójność terytorialną wewnątrz Unii i wspierać dalsze wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych. Maksymalny wkład finansowy dla poszczególnych państw członkowskich w ramach Instrumentu został zaktualizowany w dniu 30 czerwca 2022 r., zgodnie z art. 11 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2021/241.

⁽¹⁾ Dz.U. L 209 z 2.8.1997, s. 1.

⁽²⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (Dz.U. L 57 z 18.2.2021, s. 17).

- (2) W dniu 22 listopada 2022 r. Komisja przyjęła roczną analizę zrównoważonego wzrostu gospodarczego na 2023 r., rozpoczynając tym samym cykl europejskiego semestru na rzecz koordynacji polityki gospodarczej w 2023 r. W dniu 23 marca 2023 r. Rada Europejska zatwierdziła priorytety rocznej analizy zrównoważonego wzrostu gospodarczego na 2023 r., które są skupione wokół czterech wymiarów konkurencyjnej zrównoważoności. W dniu 22 listopada 2022 r., działając na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1176/2011 ⁽³⁾, Komisja przyjęła również sprawozdanie przedkładane w ramach mechanizmu ostrzegania na 2023 r., w którym nie wskazała Chorwacji jako jednego z państw członkowskich, w których mogą występować zakłócenia równowagi lub które są narażone na takie zakłócenia i w przypadku których potrzebna będzie szczegółowa ocena sytuacji. W tym samym dniu Komisja przyjęła również opinię w sprawie projektu planu budżetowego Chorwacji na 2023 r. Komisja przyjęła również zalecenie dotyczące zalecenia Rady w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro, a także wniosek dotyczący wspólnego sprawozdania o zatrudnieniu na 2023 r., w którym przeanalizowano wdrażanie wytycznych dotyczących zatrudnienia i zasad Europejskiego filaru praw socjalnych. W dniu 16 maja 2023 r. Rada przyjęła zalecenie w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro ⁽⁴⁾ („zalecenie dla strefy euro na 2023 r.”), a w dniu 13 marca 2023 r. – wspólne sprawozdanie o zatrudnieniu.
- (3) Choć gospodarki Unii wykazują się niezwykłą odpornością, kontekst geopolityczny nadal wywiera negatywny wpływ. W czasie gdy Unia stanowczo popiera Ukrainę, unijny program polityki gospodarczej i społecznej skupia się na ograniczaniu w perspektywie krótkoterminowej negatywnych skutków wstrząsów energetycznych dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji, a także na kontynuowaniu działań mających na celu realizację zielonej i cyfrowej transformacji, wspieranie zrównoważonego i inkluzywnego wzrostu, zachowanie stabilności makroekonomicznej oraz zwiększenie odporności w perspektywie średnioterminowej. W programie tym silny nacisk kładzie się też na zwiększenie konkurencyjności i produktywności Unii.
- (4) W dniu 1 lutego 2023 r. Komisja wydała komunikat pt. „Plan przemysłowy Zielonego Ładu na miarę epoki neutralności emisyjnej” (zwany dalej „planem przemysłowym Zielonego Ładu”). Celem planu przemysłowego Zielonego Ładu jest pobudzenie konkurencyjności unijnego przemysłu technologii neutralnych emisyjnie oraz wspieranie szybkiej transformacji w kierunku neutralności klimatycznej. Stanowi on uzupełnienie bieżących wysiłków w ramach Europejskiego Zielonego Ładu i REPowerEU. Celem planu jest również stworzenie bardziej sprzyjającego otoczenia dla zwiększenia zdolności produkcyjnych Unii w zakresie technologii i produktów neutralnych emisyjnie niezbędnych do osiągnięcia ambitnych celów klimatycznych Unii oraz zapewnienie dostępu do odpowiednich surowców krytycznych, m.in. przez dywersyfikację źródeł, właściwą eksploatację zasobów geologicznych w państwach członkowskich i maksymalny recykling surowców. Plan przemysłowy Zielonego Ładu opiera się na czterech filarach: przewidywalnym i uproszczonym otoczeniu regulacyjnym, szybszym dostępie do finansowania, podnoszeniu umiejętności oraz otwartym handlu zapewniającym odporne łańcuchy dostaw. W dniu 16 marca 2023 r. Komisja wydała kolejny komunikat pt. „Długoterminowa konkurencyjność UE: perspektywa na przyszłość po 2030 r.” oparty na dziewięciu wzajemnie potęgujących się czynnikach i mający na celu wypracowanie ram regulacyjnych sprzyjających wzrostowi gospodarczemu. W komunikacie tym wyznaczono priorytety polityki nastawione na aktywne zapewnienie ulepszeń strukturalnych, dobrze ukierunkowanych inwestycji oraz środków regulacyjnych służących długoterminowej konkurencyjności Unii i jej państw członkowskich. Poniższe zalecenia przyczyniają się do realizacji tych priorytetów.
- (5) W 2023 r. europejski semestr na rzecz koordynacji polityki gospodarczej nadal rozwija się równolegle z wdrażaniem Instrumentu. Pełne wdrożenie planów odbudowy i zwiększania odporności pozostaje nieodzowne do realizacji priorytetów polityki w ramach europejskiego semestru, ponieważ plany te uwzględniają wszystkie stosowne zalecenia dla poszczególnych krajów wydane w ostatnich latach lub ich znaczną część. Zalecenia dla poszczególnych krajów na lata 2019, 2020 i 2022 pozostają równie aktualne w odniesieniu do planów odbudowy i zwiększania odporności, które zostały uzupełnione, zaktualizowane lub zmienione zgodnie z art. 14, 18 i 21 rozporządzenia (UE) 2021/241.
- (6) Przyjęte w dniu 27 lutego 2023 r. rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/435 ⁽⁵⁾ (zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie REPowerEU”) ma na celu szybkie zredukowanie uzależnienia Unii od importu paliw kopalnych z Rosji. Przyczyni się to do bezpieczeństwa energetycznego i dywersyfikacji dostaw energii w Unii przy jednoczesnym zwiększeniu wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zdolności do magazynowania energii oraz efektywności energetycznej. Rozporządzenie w sprawie REPowerEU umożliwi państwom członkowskim dodanie do krajowych planów odbudowy i zwiększania odporności nowego rozdziału REPowerEU w celu finansowania kluczowych reform i inwestycji, które pomogą w osiągnięciu celów REPowerEU. Te reformy i inwestycje przyczynią się również do pobudzenia konkurencyjności unijnego przemysłu neutralnego emisyjnie, zgodnie z założeniami planu przemysłowego Zielonego Ładu, oraz do realizacji zaleceń dla poszczególnych krajów w obszarze energii, wydanych w 2022 r. oraz, w stosownych przypadkach, w 2023 r. Rozporządzeniem w sprawie REPowerEU wprowadzono nową kategorię bezwrotnego wsparcia finansowego, udostępnianego państwom członkowskim w celu finansowania nowych reform i inwestycji związanych z energią w ramach planów odbudowy i zwiększania odporności.

⁽³⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1176/2011 z dnia 16 listopada 2011 r. w sprawie zapobiegania zakłóceniom równowagi makroekonomicznej i ich korygowania (Dz.U. L 306, 23.11.2011, s. 25).

⁽⁴⁾ Zalecenie Rady z dnia 16 maja 2023 r. w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro (Dz.U. C 180 z 23.5.2023, s. 1).

⁽⁵⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/435 z dnia 27 lutego 2023 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) 2021/241 w odniesieniu do rozdziałów REPowerEU w planach odbudowy i zwiększania odporności oraz zmiany rozporządzeń (UE) nr 1303/2013, (UE) 2021/1060 i (UE) 2021/1755 oraz dyrektywy 2003/87/WE (Dz.U. L 63 z 28.2.2023, s. 1).

- (7) W dniu 8 marca 2023 r. Komisja przyjęła komunikat zawierający wytyczne dotyczące polityki fiskalnej na 2024 r. (zwany dalej „komunikatem z dnia 8 marca 2023 r.”). Jego celem jest wsparcie państw członkowskich w przygotowaniu programów stabilności i konwergencji, a przez to wzmocnienie koordynacji polityki. Komisja przypomniwała, że ogólna klauzula wyjścia paktu stabilności i wzrostu zostanie zdezaktywowana z końcem 2023 r. Komisja zaapelowała, by w latach 2023–2024 polityka fiskalna służyła zapewnieniu średniookresowej zdolności do obsługi długu i zwiększeniu wzrostu potencjalnego w zrównoważony sposób, oraz zachęciła państwa członkowskie, aby w swoich programach stabilności i konwergencji na 2023 r. określili, w jaki sposób ich plany fiskalne zapewnią przestrzeganie określonej w Traktacie wartości odniesienia wynoszącej 3 % produktu krajowego brutto (PKB) oraz zapewnią realistyczną i ciągłą redukcję długu lub utrzymanie go na ostrożnym poziomie w perspektywie średnioterminowej. Komisja wezwała również państwa członkowskie, by stopniowo wycofywały krajowe środki fiskalne służące ochronie gospodarstw domowych i przedsiębiorstw przed wstrząsem spowodowanym wzrostem cen energii, rozpoczynając od środków najmniej ukierunkowanych. Wskazała, że jeżeli ze względu na ponowną presję związaną z cenami energii konieczne okazałoby się przedłużenie środków wsparcia, państwa członkowskie powinny lepiej ukierunkować takie środki na gospodarstwa domowe i przedsiębiorstwa znajdujące się w trudnej sytuacji. Komisja stwierdziła, że zalecenia fiskalne będą przedstawiane w ujęciu ilościowym i zróżnicowane. Co więcej, zgodnie z propozycją przedstawioną w komunikacie z dnia 9 listopada 2022 r. w sprawie kierunków reformy unijnych ram zarządzania gospodarczego, zalecenia fiskalne byłyby formułowane na podstawie wydatków pierwotnych netto. Komisja zaleciła, by wszystkie państwa członkowskie w dalszym ciągu chroniły inwestycje finansowane z zasobów krajowych i zapewniały skuteczne wykorzystanie Instrumentu i innych funduszy unijnych, w szczególności w świetle zielonej i cyfrowej transformacji oraz celów dotyczących odporności. Komisja zapowiedziała, że zaproponuje Radzie wszczęcie procedur nadmiernego deficytu opartych na kryterium deficytu wiosną 2024 r. na podstawie danych dotyczących wyników budżetu za 2023 r., zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.
- (8) W dniu 26 kwietnia 2023 r. Komisja przedstawiła wnioski ustawodawcze mające na celu wdrożenie kompleksowej reformy unijnych przepisów dotyczących zarządzania gospodarczego. Głównym celem wniosków jest poprawa stabilności długu publicznego i wspieranie przez reformy i inwestycje trwałego i inkluzywnego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu we wszystkich państwach członkowskich. W swoich wnioskach Komisja dąży do zwiększenia poczucia odpowiedzialności na szczeblu krajowym, uproszczenia ram oraz skoncentrowania się w większym stopniu na perspektywie średnioterminowej, a jednocześnie do skutecznego i spójniejszego egzekwowania przepisów. Zgodnie z konkluzjami Rady przyjętymi z dnia 14 marca 2023 r. w sprawie kierunków reformy unijnych ram zarządzania gospodarczego zakończenie prac legislacyjnych zaplanowano na 2023 r.
- (9) W dniu 14 maja 2021 r. Chorwacja przedstawiła Komisji swój krajowy plan odbudowy i zwiększania odporności, zgodnie z art. 18 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2021/241. Na podstawie art. 19 rozporządzenia (UE) 2021/241 Komisja oceniła adekwatność, skuteczność, efektywność oraz spójność planu odbudowy i zwiększania odporności, zgodnie z wytycznymi dotyczącymi oceny zawartymi w załączniku V do tego rozporządzenia. W dniu 28 lipca 2021 r. Rada przyjęła decyzję wykonawczą w sprawie zatwierdzenia oceny planu odbudowy i zwiększania odporności Chorwacji⁽⁶⁾. U uruchomienie transz jest uzależnione od przyjęcia przez Komisję decyzji zgodnie z art. 24 ust. 5 rozporządzenia (UE) 2021/241 stwierdzającej, że Chorwacja osiągnęła w zadowalający sposób odpowiednie kamienie milowe i wartości docelowe określone w decyzji wykonawczej Rady. Osiągnięcie w zadowalający sposób zakłada, że działania związane z uprzednio osiągniętymi kamieniami milowymi i wartościami docelowymi nie zostały odwrócone.
- (10) W dniu 28 kwietnia 2023 r. Chorwacja przedłożyła swój krajowy program reform na 2023 r. i program stabilności na 2023 r., zgodnie z art. 4 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1466/97. W celu uwzględnienia powiązań między tymi dwoma programami poddano je jednoczesnej ocenie. Zgodnie z art. 27 rozporządzenia (UE) 2021/241 krajowy program reform na 2023 r. odzwierciedla również półroczne sprawozdania Chorwacji z postępów w realizacji planu odbudowy i zwiększania odporności.
- (11) W dniu 24 maja 2023 r. Komisja opublikowała sprawozdanie krajowe dotyczące Chorwacji na 2023 r. Oceniała w nim postępy Chorwacji we wdrażaniu stosownych zaleceń dla tego kraju przyjętych przez Radę w latach 2019–2022 oraz podsumowała realizację przez Chorwację planu odbudowy i zwiększania odporności. Na podstawie tej analizy w sprawozdaniu krajowym wskazano luki w stosunku do wyzwań, których nie uwzględniono w planie odbudowy i zwiększania odporności lub uwzględniono je jedynie częściowo, a także nowe i pojawiające się wyzwania. Oceniono w nim również postępy Chorwacji we wdrażaniu Europejskiego filaru praw socjalnych oraz w realizacji głównych celów UE dotyczących zatrudnienia, umiejętności i ograniczania ubóstwa, a także postępy w realizacji celów ONZ w zakresie zrównoważonego rozwoju.
- (12) Z danych zweryfikowanych przez Eurostat wynika, że saldo sektora instytucji rządowych i samorządowych Chorwacji poprawiło się, a mianowicie deficyt wynoszący 2,5 % PKB w 2021 r. zmienił się w nadwyżkę wynoszącą 0,4 % PKB w 2022 r., natomiast dług sektora instytucji rządowych i samorządowych spadł z 78,4 % PKB na koniec 2021 r. do 68,4 % na koniec 2022 r.

⁽⁶⁾ ST 10687/2021 INIT; ST 10687/2021 ADD 1.

- (13) Na saldo sektora instytucji rządowych i samorządowych miały wpływ środki polityki fiskalnej podjęte w celu złagodzenia gospodarczych i społecznych skutków wzrostu cen energii. W 2022 r. takie środki zmniejszające dochody obejmowały obniżki podatku od wartości dodanej (VAT) i podatków akcyzowych, a środki polityki fiskalnej zwiększające wydatki – pułapy cen energii, dodatki pieniężne dla odbiorców znajdujących się w trudnej sytuacji, programy pomocy dla przedsiębiorstw, a także pomoc społeczną dla emerytów i rencistów oraz gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji. Komisja szacuje, że koszty budżetowe netto tych środków wyniosły w 2022 r. 1,6 % PKB. Na saldo sektora instytucji rządowych i samorządowych miały również wpływ koszty budżetowe zapewnienia tymczasowej ochrony wysiedleńcom z Ukrainy, które szacuje się na 0,1 % PKB w 2022 r. Jednocześnie szacowany koszt tymczasowych środków nadzwyczajnych wynikających z kryzysu związanego z COVID-19 spadł z 1,3 % PKB w 2021 r. do 0,1 % PKB w 2022 r.
- (14) W dniu 18 czerwca 2021 r. Rada zaleciła, by w 2022 r. Chorwacja ⁽⁷⁾ utrzymała wspierający kurs polityki fiskalnej, wykorzystując m.in. impuls zapewniany przez Instrument, oraz utrzymała inwestycje finansowane z zasobów krajowych. Ponadto Rada zaleciła, by Chorwacja utrzymała pod kontrolą wzrost wydatków bieżących finansowanych z zasobów krajowych.
- (15) Według szacunków Komisji kurs polityki fiskalnej ⁽⁸⁾ w 2022 r. był zasadniczo neutralny, na poziomie + 0,2 % PKB, co było właściwe w kontekście wysokiej inflacji ⁽⁹⁾. Zgodnie z zaleceniem Rady Chorwacja nadal wspierała odbudowę poprzez inwestycje finansowane z Instrumentu. Wydatki finansowane z dotacji w ramach Instrumentu oraz innych funduszy unijnych wyniosły 2,6 % PKB w 2022 r. (2,7 % PKB w 2021 r.). Inwestycje finansowane z zasobów krajowych miały restrykcyjny wpływ na kurs polityki fiskalnej ⁽¹⁰⁾, który to wpływ wyniósł 0,6 pp. ⁽¹¹⁾ Chorwacja nie utrzymała zatem inwestycji finansowanych z zasobów krajowych, co nie było zgodne z zaleceniem Rady. Jednocześnie wzrost bieżących wydatków pierwotnych finansowanych z zasobów krajowych (po skorygowaniu o nowe działania po stronie dochodów) miał zasadniczo neutralny wpływ na kurs polityki fiskalnej, który to wpływ wyniósł 0,1 pp. W związku z tym Chorwacja w wystarczającym stopniu kontrolowała wzrost wydatków bieżących finansowanych z zasobów krajowych.
- (16) Scenariusz makroekonomiczny, na którym oparto prognozy budżetowe w programie stabilności na 2023 r., jest korzystniejszy niż przewidywała prognoza Komisji z wiosny 2023 r. na rok 2023 i zgodny z tą prognozą na kolejne lata. Rząd prognozuje, że realny PKB wzrośnie w 2023 r. o 2,2 %, a w 2024 r. – o 2,6 %. Z kolei w prognozie Komisji z wiosny 2023 r. przewiduje się niższy wzrost realnego PKB, wynoszący 1,6 % w 2023 r. i 2,3 % w 2024 r., głównie ze względu na ostrożniejsze szacunki dotyczące spożycia gospodarstw domowych i spożycia publicznego oraz inwestycji ogółem.
- (17) W programie stabilności na 2023 r. rząd oczekuje pogorszenia salda sektora instytucji rządowych i samorządowych, tak że wskaźnik deficytu w 2023 r. wyniesie 0,7 % PKB. To pogorszenie salda w 2023 r. wynika głównie z opóźnionego wpływu inflacji na wydatki publiczne, mianowicie poprzez mechanizmy indeksacji wynagrodzeń w sektorze publicznym oraz świadczeń emerytalno-rentowych i socjalnych. W programie stabilności na 2023 r. przewidziano, że relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB zmniejszy się z 68,4 % na koniec 2022 r. do 62,6 % na koniec 2023 r. W prognozie Komisji z wiosny 2023 r. przewiduje się deficyt publiczny w wysokości 0,5 % PKB w 2023 r. Odpowiada to zasadniczo poziomowi deficytu prognozowanemu w programie stabilności na 2023 r. W prognozie Komisji z wiosny 2023 r. przewiduje się podobny poziom relacji długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB, który to poziom na koniec 2023 r. wyniesie 63,0 %.

⁽⁷⁾ Zalecenie Rady z dnia 18 czerwca 2021 r. zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Chorwację programu konwergencji na 2021 r. (Dz.U. C 304 z 29.7.2021, s. 48).

⁽⁸⁾ Kurs polityki fiskalnej jest mierzony zmianą wydatków pierwotnych (po skorygowaniu o działania dyskrecjonalne po stronie dochodów), z wyłączeniem tymczasowych działań nadzwyczajnych wynikających z kryzysu związanego z COVID-19, lecz z uwzględnieniem wydatków finansowanych z bezzwrotnego wsparcia (dotacji) w ramach Instrumentu oraz z innych funduszy unijnych, w stosunku do średniookresowego wzrostu potencjalnego. Więcej szczegółowych informacji można znaleźć w ramce 1 w tablicach statystycznych w dziedzinie fiskalnej.

⁽⁹⁾ W 2022 r. w Chorwacji odnotowano również silny wzrost realnego PKB.

⁽¹⁰⁾ Pozostałe wydatki kapitałowe finansowane z zasobów krajowych miały ekspansywny wpływ, który wyniósł 0,5 pp. PKB. Wynikał on częściowo z jednorazowego kosztu międzynarodowego postępowania arbitrażowego.

⁽¹¹⁾ Inwestycje finansowane z zasobów krajowych miały restrykcyjny wpływ na kurs polityki fiskalnej ze względu na zmniejszenie wydatków inwestycyjnych władz lokalnych.

- (18) Oczekuje się, że na saldo sektora instytucji rządowych i samorządowych w 2023 r. nadal będą miały wpływ środki polityki fiskalnej podjęte w celu złagodzenia gospodarczych i społecznych skutków wzrostu cen energii. Obejmują one środki z 2022 r., których okres obowiązywania przedłużono (m.in. po stronie dochodów: obniżki VAT i podatków akcyzowych, jak również po stronie wydatków: pułapy cen energii, dodatki pieniężne dla odbiorców znajdujących się w trudnej sytuacji, programy pomocy dla przedsiębiorstw, a także pomoc społeczną dla emerytów i rencistów oraz gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji). W prognozie Komisji z wiosny 2023 r. przewiduje się, że koszty budżetowe netto środków wsparcia wyniosą 1,5 % PKB w 2023 r. ⁽¹²⁾ Wydaje się, że środki z 2023 r. nie są w większości ukierunkowane na gospodarstwa domowe lub przedsiębiorstwa znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji i wiele z nich nie zachowuje w pełni sygnału cenowego do zmniejszenia zapotrzebowania na energię i zwiększenia efektywności energetycznej. W rezultacie kwotę ukierunkowanych środków wsparcia, którą należy uwzględnić w ocenie zgodności z zaleceniem Rady z dnia 12 lipca 2022 r. ⁽¹³⁾, szacuje się w prognozie Komisji z wiosny 2023 r. na 0,2 % PKB w 2023 r. (w porównaniu z 0,3 % PKB w 2022 r.). Prognozowane jest, że koszty budżetowe tymczasowej ochrony wysiedleńców z Ukrainy pozostaną na podobnym poziomie jak w 2022 r.
- (19) W zaleceniu z dnia 12 lipca 2022 r. Rada zaleciła Chorwacji podjęcie działań w celu zapewnienia, aby w 2023 r. wzrost bieżących wydatków pierwotnych finansowanych z zasobów krajowych był zgodny z ogólnie neutralnym kursem polityki ⁽¹⁴⁾, przy uwzględnieniu dalszego tymczasowego i ukierunkowanego wsparcia dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw najbardziej odczuwających skutki podwyżek cen energii oraz dla osób uciekających z Ukrainy. Jednocześnie Chorwacja powinna być gotowa do dostosowania wydatków bieżących do zmieniającej się sytuacji. Chorwacji zalecono również zwiększanie inwestycji publicznych na rzecz zielonej i cyfrowej transformacji oraz na rzecz bezpieczeństwa energetycznego, przy uwzględnieniu inicjatywy REPowerEU, m.in. poprzez wykorzystanie Instrumentu oraz innych funduszy unijnych.
- (20) W prognozie Komisji z wiosny 2023 r. przewiduje się, że kurs polityki fiskalnej będzie w 2023 r. ekspansywny (– 1,0 % PKB), w związku z wysoką inflacją. W 2022 r. kurs polityki fiskalnej był natomiast zasadniczo neutralny (+ 0,2 % PKB). Przewiduje się, że wzrost bieżących wydatków pierwotnych finansowanych z zasobów krajowych (po skorygowaniu o działania dyskrecjonalne po stronie dochodów) w 2023 r. będzie mieć ekspansywny wpływ na kurs polityki fiskalnej, który to wpływ wyniesie 0,4 % PKB. Obejmuje to zmniejszenie o 0,1 % PKB kosztów ukierunkowanych środków wsparcia dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw najbardziej odczuwających skutki podwyżek cen energii. Ekspansywny wpływ bieżących wydatków pierwotnych netto finansowanych z zasobów krajowych nie wynika zatem z ukierunkowanego wsparcia dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw najbardziej narażonych na wzrost cen energii oraz dla osób uciekających z Ukrainy. Ekspansywny wzrost bieżących wydatków pierwotnych finansowanych z zasobów krajowych (po skorygowaniu o działania dyskrecjonalne po stronie dochodów) wynika również z utrzymania nieukierunkowanych środków dotyczących energii, stałego wzrostu wynagrodzeń w sektorze publicznym i świadczeń społecznych oraz niższych stawek VAT na produkty nieenergetyczne. Podsumowując, prognozowany wzrost bieżących wydatków pierwotnych finansowanych z zasobów krajowych nie jest zgodny z zaleceniem Rady z dnia 12 lipca 2022 r. Przewiduje się, że wydatki finansowane z dotacji w ramach Instrumentu oraz z innych funduszy unijnych wyniosą w 2023 r. 3,1 % PKB, podczas gdy inwestycje finansowane z zasobów krajowych będą miały ekspansywny wpływ na kurs polityki fiskalnej, który to wpływ wyniesie 0,7 pp. ⁽¹⁵⁾ W związku z tym Chorwacja planuje sfinansować dodatkowe inwestycje ze środków Instrumentu oraz z innych funduszy unijnych i przewiduje się utrzymanie inwestycji finansowanych z zasobów krajowych. Państwo to zamierza finansować inwestycje publiczne na rzecz zielonej i cyfrowej transformacji oraz bezpieczeństwa energetycznego, takie jak renowacja energetyczna budynków, cyfryzacja administracji publicznej, inwestycje w cyfrową diagnostykę i sprzęt w szpitalach oraz wsparcie zielonej i cyfrowej transformacji w sektorze przedsiębiorstw; inwestycje te są finansowane z Instrumentu oraz z innych funduszy unijnych.
- (21) W programie stabilności na 2023 r. przewiduje się, że deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych wzrośnie do 1,5 % PKB w 2024 r. Wzrost w 2024 r. wynika głównie z wyższych wydatków kapitałowych, wciąż stosunkowo wysokiej indeksacji płac i świadczeń emerytalno-rentownych oraz wydatków na pomoc społeczną. W programie stabilności na 2023 r. przewiduje się, że relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB na koniec 2024 r. zmniejszy się do 59,8 %. Na podstawie środków z zakresu polityki znanych w dniu granicznym prognozy deficyt publiczny w 2024 r. przewidziany w prognozie Komisji z wiosny 2023 r. ma wynieść 1,3 % PKB. Odpowiada to zasadniczo poziomowi deficytu prognozowanemu w programie stabilności na 2023 r. W prognozie Komisji z wiosny 2023 r. przewiduje się wyższą relację długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB, wynoszącą 61,8 % na koniec 2024 r., a różnica w stosunku do prognoz z programu stabilności na 2023 r. wynika w dużej mierze z efektu mianownika (inna wartość nominalnego PKB w 2024 r.) oraz – w mniejszym stopniu – z odmiennych założeń dotyczących wartości rezydualnej zmiany długu.

⁽¹²⁾ Podana wartość liczbowo odzwierciedla poziom rocznych kosztów budżetowych tych środków, w tym bieżących dochodów i wydatków, a także – w stosownych przypadkach – środków w zakresie nakładów inwestycyjnych.

⁽¹³⁾ Zalecenie Rady z dnia 12 lipca 2022 r. w sprawie krajowego programu reform Chorwacji na 2022 r., zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Chorwację programu konwergencji na 2022 r. (Dz.U. C 334 z 1.9.2022, s. 88).

⁽¹⁴⁾ Na podstawie prognozy Komisji z wiosny 2023 r. średniookresowy (średnia z 10 lat) wzrost produktu potencjalnego Chorwacji, wykorzystywany do pomiaru kursu polityki fiskalnej, szacuje się na 10,3 % w ujęciu nominalnym.

⁽¹⁵⁾ Prognozuje się, że pozostałe wydatki kapitałowe finansowane z zasobów krajowych będą miały restrykcyjny wpływ, który wyniesie 0,5 pp. PKB. Wynika on częściowo z efektu bazy, ponieważ wydatki w 2022 r. były wyższe ze względu na środek jednorazowy, a na 2023 r. planowane jest ograniczenie transferów do przedsiębiorstw użyteczności publicznej.

- (22) Program stabilności na 2023 r. przewiduje stopniowe wycofywanie w 2024 r. większości środków wsparcia w dziedzinie energii. Komisja przyjmuje obecnie, że koszty netto środków wsparcia w dziedzinie energii wyniosą w 2024 r. 0,2 % PKB. Szacunki te opierają się na założeniu, że nie dojdzie do ponownego wzrostu cen energii.
- (23) W rozporządzeniu (WE) nr 1466/97 wymaga się osiągnięcia rocznej korekty strukturalnego salda budżetowego prowadzącej do średniookresowego celu budżetowego, przyjmując 0,5 % PKB jako punkt odniesienia dla tej korekty⁽¹⁶⁾. Biorąc pod uwagę względy stabilności fiskalnej, według Komisji odpowiednia będzie korekta salda strukturalnego o co najmniej 0,3 % PKB w 2024 r. Aby zapewnić taką korektę i zgodnie z metodą stosowaną przez Komisję, wzrost wydatków pierwotnych netto finansowanych z zasobów krajowych⁽¹⁷⁾ nie powinien przekroczyć w 2024 r. 5,1 %, jak wskazano w niniejszym zaleceniu. Jednocześnie należy stopniowo wycofywać pozostałe środki wsparcia w dziedzinie energii (obecnie szacowane przez Komisję na 1,5 % PKB w 2023 r.), jeśli pozwala na to rozwój sytuacji na rynku energii i rozpoczynając od środków najmniej ukierunkowanych; uzyskane w ten sposób oszczędności powinny zostać przeznaczone na zmniejszenie deficytu publicznego. Według szacunków Komisji doprowadzi to do wzrostu wydatków pierwotnych netto, który będzie niższy od zalecanej maksymalnej stopy wzrostu na 2024 r. Prognoza Komisji z wiosny 2023 r. wskazuje ponadto, że wzrost bieżących wydatków pierwotnych netto finansowanych z zasobów krajowych w 2023 r. nie jest zgodny z zaleceniem Rady z dnia 12 lipca 2022 r. Jeżeli zostanie to potwierdzone, odpowiedni będzie niższy wzrost wydatków pierwotnych netto w 2024 r.
- (24) Przy założeniu niezmiennego kursu polityki w prognozie Komisji z wiosny 2023 r. przewidziano, że wzrost wydatków pierwotnych netto finansowanych z zasobów krajowych wyniesie w 2024 r. 6,8 %, czyli będzie wyższy od zalecanej stopy wzrostu. Korekta przewidziana w prognozie Komisji z wiosny 2023 r. jest mniejsza niż oszczędności uzyskane dzięki całkowitemu wycofaniu środków wsparcia w dziedzinie energii, co wynika ze wzrostu dynamiki wydatków kapitałowych, wydatków na płace i wydatków socjalnych.
- (25) Według programu stabilności na 2023 r. oczekuje się, że w latach 2023–2024 inwestycje publiczne ustabilizują się na poziomie 4,6 % PKB. W programie stabilności na 2023 r. przewidziano reformy i inwestycje, które mają przyczynić się do stabilności fiskalnej oraz zrównoważonego inkluzywnego wzrostu. Obejmują one reformy (sektora opieki zdrowotnej i opieki społecznej, poprawę zarządzania przedsiębiorstwami państwowymi, nowelizację ustawy o odpowiedzialności fiskalnej) oraz inwestycje (w infrastrukturę transportową i wodną, renowację energetyczną budynków wielomieszkaniowych i domów jednorodzinnych, zieloną i cyfrową transformację oraz infrastrukturę edukacyjną); większość tych reform i inwestycji jest również częścią planu odbudowy i zwiększania odporności.
- (26) W programie stabilności na 2023 r. zarysowano średnioterminową ścieżkę fiskalną do 2026 r. W programie tym przewidziano, że deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych spadnie do 0,8 % PKB w 2025 r. i do 0,6 % do 2026 r. W związku z tym planuje się, że deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych utrzyma się na poziomie poniżej 3 % PKB w okresie objętym programem. Według programu stabilności na 2023 r. oczekuje się, że relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB zmaleje z 59,8 % na koniec 2024 r. do 55,6 % do końca 2026 r. Planuje się zatem, że relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB spadnie i będzie utrzymywać się na poziomie poniżej 60 % w okresie objętym programem.
- (27) Zgodnie z art. 19 ust. 3 lit. b) rozporządzenia (UE) 2021/241 i kryterium 2.2 załącznika V do tego rozporządzenia plan odbudowy i zwiększania odporności zawiera obszerny zestaw wzajemnie wzmacniających się reform i inwestycji, które mają zostać wdrożone do 2026 r. Realizacja planu odbudowy i zwiększania odporności Chorwacji jest na zaawansowanym etapie. Chorwacja złożyła dwa wnioski o płatność, odpowiadające 59 kamieniom milowym i wartościom docelowym zawartym w planie, na podstawie których dokonano płatności w łącznej wysokości 1,4 mld EUR. Oczekuje się, że Chorwacja przedstawi zmianę swojego planu, w której powinna dodać rozdział REPowerEU oraz dodatkowe środki w innych obszarach, które mają być finansowane z komponentu pożyczkowego. Zgodnie z art. 14 ust. 6 rozporządzenia (UE) 2021/241 w dniu 30 marca 2023 r. Chorwacja wyraziła zamiar wystąpienia z wnioskiem o dodatkowe wsparcie w formie pożyczki w wysokości 3 612 000 000 EUR w ramach Instrumentu. Szybkie włączenie nowego rozdziału REPowerEU do planu odbudowy i zwiększania odporności umożliwi finansowanie dodatkowych reform i inwestycji wspierających cele strategiczne Chorwacji w dziedzinie energii i zielonej transformacji. Systematyczne i skuteczne angażowanie władz lokalnych i regionalnych, partnerów społecznych i innych odpowiednich zainteresowanych stron pozostaje ważne dla pomyślnej realizacji planu odbudowy i zwiększania odporności, a także innych polityk gospodarczych i polityk zatrudnienia wykraczających poza zakres tego planu, by zapewnić szerokie poczucie odpowiedzialności za cały program polityczny.

⁽¹⁶⁾ Art. 5 rozporządzenia (WE) nr 1466/97 wymaga również korekty przekraczającej wartość 0,5 % PKB w przypadku państw członkowskich o poziomie długu publicznego przekraczającym 60 % PKB lub z bardziej istotnym ryzykiem dotyczącym długookresowej zdolności do obsługi długu.

⁽¹⁷⁾ Wydatki pierwotne netto definiuje się jako wydatki finansowane z zasobów krajowych po skorygowaniu o działania dyskrecjonalne po stronie dochodów i z wyłączeniem wydatków z tytułu odsetek oraz cyklicznych wydatków związanych z bezrobociem.

- (28) W 2022 r. Komisja zatwierdziła wszystkie dokumenty programowe dotyczące polityki spójności Chorwacji. Szybkie wdrożenie programów polityki spójności z zapewnieniem komplementarności i synergii z planem odbudowy i zwiększania odporności, w tym rozdziałem REPowerEU, ma zasadnicze znaczenie dla przeprowadzenia zielonej i cyfrowej transformacji, zwiększenia odporności gospodarczej i społecznej oraz osiągnięcia zrównoważonego rozwoju terytorialnego w Chorwacji.
- (29) Około 53 % całej energii zużywanej rocznie w Chorwacji pochodzi z importu, przy czym państwo to ma duży potencjał w zakresie energii odnawialnej, w szczególności energii słonecznej, wiatrowej i geotermalnej. Połowa krajowej produkcji energii elektrycznej przypada na elektrownie wodne; udział energii wiatrowej wzrósł do poziomu 14 %, ale udział energii słonecznej nadal wynosi zaledwie 1 %. Działaniami o kluczowym znaczeniu dla szybszego upowszechnienia instalacji słonecznych i wiatrowych są usprawnienie procedur wydawania pozwoleń oraz dokończenie prac nad stosownymi ramami legislacyjnymi, które zapewnią większą pewność prawa producentom i prosumentom. Pozostałe działania obejmują szeroko zakrojoną modernizację sieci przesyłowej i rozszerzenie jej na południową część kraju, gdzie skupia się produkcja energii ze źródeł odnawialnych, oraz wprowadzenie inteligentnych systemów pomiarowych przeznaczonych do małych instalacji słonecznych. Zużycie energii w chorwackim sektorze mieszkaniowym jest dość wysokie (35 % całkowitego zużycia energii), a głównym źródłem ogrzewania jest gaz – udział tego paliwa wynosi 71 %. Istotne działania służące renowacji energetycznej w sektorze budowlanym obejmują przegląd i uproszczenie procedur zakładania instalacji fotowoltaicznych w budynkach wielomieszkaniowych, a także szybsze wprowadzanie pomp ciepła do ogrzewania i chłodzenia. Poziom wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych w sektorze transportowym jest niski (7 %, podczas gdy cel na 2030 r. wynosi 14 %), podobnie jak udział transportu kolejowego w przewozie osób (2,5 % w porównaniu z 8 % w Unii). Modernizacja infrastruktury kolejowej i taboru oraz zapewnienie większego upowszechnienia pojazdów bezemisyjnych mogą znacząco przyczynić się do obniżenia emisyjności sektora transportowego. Zużycie gazu ziemnego w Chorwacji w okresie między sierpniem 2022 r. a marcem 2023 r. spadło o 22 % w porównaniu ze średnim zużyciem gazu w tym samym okresie w ciągu poprzednich pięciu lat, który to wynik przewyższa cel określony w rozporządzeniu Rady (UE) 2022/1369⁽¹⁸⁾, jakim była redukcja o 15 %. Chorwacja mogłaby kontynuować wysiłki na rzecz tymczasowego zmniejszenia zapotrzebowania na gaz do dnia 31 marca 2024 r. zgodnie z rozporządzeniem Rady (UE) 2023/706⁽¹⁹⁾.
- (30) Niedobory siły roboczej i kwalifikacji w sektorach i zawodach kluczowych dla zielonej transformacji, w tym w dziedzinie wytwarzania, wdrażania i serwisowania zielonych technologii, powodują wąskie gardła w procesie przejścia na gospodarkę neutralną dla klimatu. Wysokiej jakości systemy kształcenia i szkolenia, które reagują na zmieniające się potrzeby rynku pracy, oraz ukierunkowane środki w zakresie podnoszenia i zmiany kwalifikacji mają zasadnicze znaczenie dla ograniczenia niedoborów kwalifikacji oraz promowania włączenia i realokacji siły roboczej. W celu uwolnienia niewykorzystanej podaży pracy środki te należy udostępnić zwłaszcza osobom najmocniej odczuwającym skutki zielonej transformacji oraz w sektorach i regionach najbardziej dotkniętych tą transformacją. W 2022 r. w Chorwacji odnotowano niedobory siły roboczej w 31 zawodach, które wymagały szczególnych umiejętności lub wiedzy na potrzeby zielonej transformacji, m.in. w budownictwie i w przemyśle wytwórczym (w obu tych sektorach niedobory przewyższały średnią unijną).
- (31) W świetle dokonanej przez Komisję oceny Rada przeanalizowała program stabilności na 2023 r., a jej opinia⁽²⁰⁾ znajduje odzwierciedlenie w zaleceniu 1.
- (32) W świetle bliskich powiązań między gospodarkami państw członkowskich strefy euro oraz z uwagi na ich wspólny wkład w funkcjonowanie unii gospodarczej i walutowej Rada zaleciła, by państwa członkowskie strefy euro podjęły działania, w tym za pośrednictwem planów odbudowy i zwiększania odporności, mające na celu (i) utrzymanie długookresowej zdolności do obsługi długu i powstrzymanie się od szerokiego wsparcia popytu zagregowanego w 2023 r., lepsze ukierunkowanie środków fiskalnych służących łagodzeniu skutków wysokich cen energii oraz zastanowienie się nad odpowiednimi sposobami wycofania wsparcia, gdy zmniejszy się presja związana z cenami energii; (ii) utrzymanie wysokiego poziomu inwestycji publicznych oraz promowanie inwestycji prywatnych, aby wspierać zieloną i cyfrową transformację; (iii) wspieranie dynamiki płac, która łagodzi spadek siły nabywczej przy jednoczesnym ograniczeniu efektu drugiej rundy w odniesieniu do inflacji, dalsze udoskonalanie aktywnej polityki rynku pracy i rozwiązanie problemu niedoboru wykwalifikowanej kadry; (iv) poprawę otoczenia działalności gospodarczej oraz zapewnienie, by wsparcie w dziedzinie energii dla przedsiębiorstw było racjonalne pod względem kosztów, tymczasowe, ukierunkowane na rentowne przedsiębiorstwa oraz utrzymało zachęty do zielonej transformacji; oraz (v) zachowanie stabilności makrofinansowej i monitorowanie ryzyka, a jednocześnie kontynuację prac nad dokończeniem budowy unii bankowej. W przypadku Chorwacji zalecenia 1, 2 i 3 przyczyniają się do realizacji pierwszego, drugiego i trzeciego zalecenia, które zostały określone w zaleceniu dla strefy euro na 2023 r.,

⁽¹⁸⁾ Rozporządzenie Rady (UE) 2022/1369 z dnia 5 sierpnia 2022 r. w sprawie skoordynowanych środków zmniejszających zapotrzebowanie na gaz (Dz.U. L 206 z 8.8.2022, s. 1).

⁽¹⁹⁾ Rozporządzenie Rady (UE) 2023/706 z dnia 30 marca 2023 r. zmieniające rozporządzenie (UE) 2022/1369 w odniesieniu do przedłużenia okresu zmniejszenia zapotrzebowania w kontekście środków zmniejszających zapotrzebowanie na gaz oraz w odniesieniu do zwiększenia sprawozdawczości i monitorowania realizacji tych środków (Dz.U. L 93 z 31.3.2023, s. 1).

⁽²⁰⁾ Na podstawie art. 5 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1466/97.

NINIEJSZYM ZALECA Chorwacji podjęcie w latach 2023 i 2024 działań mających na celu:

1. Wycofanie obowiązujących nadzwyczajnych środków wsparcia w dziedzinie energii i wykorzystanie uzyskanych w ten sposób oszczędności do zmniejszenia deficytu publicznego jak najszybciej w latach 2023 i 2024. Gdyby ponowne podwyżki cen energii wymagały wdrożenia nowych środków wsparcia lub dalszego stosowania obecnych środków wsparcia, zapewnienie, by takie środki wsparcia były ukierunkowane na ochronę gospodarstw domowych i przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji, były możliwe do udźwignięcia przez budżet i utrzymywały zachęty do oszczędzania energii.

Zapewnienie rozważnej polityki fiskalnej, w szczególności poprzez ograniczenie nominalnego wzrostu wydatków pierwotnych netto finansowanych z zasobów krajowych do nie więcej niż 5,1 % w 2024 r. ⁽²¹⁾

Utrzymanie inwestycji publicznych finansowanych z zasobów krajowych i zapewnienie skutecznej absorpcji dotacji w ramach Instrumentu i innych funduszy unijnych, w szczególności w celu wspierania zielonej i cyfrowej transformacji.

W okresie po 2024 r. kontynuowanie średniookresowej strategii fiskalnej polegającej na stopniowej i zrównoważonej konsolidacji, w połączeniu z inwestycjami i reformami prowadzącymi do wyższego zrównoważonego wzrostu, aby osiągnąć ostrożną sytuację fiskalną w średnim okresie.

2. Dalsze wdrażanie planu odbudowy i zwiększania odporności w stałym tempie oraz sprawne sfinalizowanie rozdziału REPowerEU w celu szybkiego rozpoczęcia jego wdrażania. Szybkie wdrożenie programów polityki spójności w sposób ściśle komplementarny i synergiczny w stosunku do planu odbudowy i zwiększania odporności.
3. Zmniejszenie ogólnej zależności od paliw kopalnych dzięki szybszemu wdrażaniu energii ze źródeł odnawialnych, zwłaszcza energii wiatrowej, słonecznej i geotermalnej, dokończeniu prac nad niekompletnymi ramami legislacyjnymi, usprawnieniu procedur administracyjnych dotyczących wydawania pozwoleń, uproszczeniu procedur instalowania odnawialnych źródeł energii (np. instalacji fotowoltaicznych) w budynkach wielomieszkaniowych oraz zapewnieniu większej pewności prawa. Wspieranie mocy wytwórczych umożliwiających produkcję energii odnawialnej na niewielką skalę. Dalszą modernizację elektroenergetycznych sieci przesyłowych i dystrybucyjnych, w szczególności poprzez poprawę linii przesyłowych łączących północ i południe kraju oraz przyspieszenie wprowadzania inteligentnych liczników. Przyspieszenie wdrażania środków na rzecz efektywności energetycznej, w tym instalacji pomp ciepła. Zmniejszenie zależności od paliw kopalnych w sektorze transportowym poprzez promowanie zrównoważonych rozwiązań, w szczególności kolei i elektryfikacji transportu drogowego. Wzmożenie wysiłków w ramach polityki mających na celu zapewnienie i nabywanie umiejętności i kompetencji potrzebnych do zielonej transformacji.

Sporządzono w Brukseli dnia 14 lipca 2023 r.

W imieniu Rady
N. CALVIÑO SANTAMARÍA
Przewodnicząca

⁽²¹⁾ Co zgodnie z szacunkami odpowiada rocznej korekcie strukturalnego salda budżetowego w wysokości co najmniej 0,3 % PKB w 2024 r., jak opisano w motywie 23.